EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
PEDAGÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI KAR

PSZICHOLÓGIAI DOKTORI ISKOLA
vezető: Prof. Dr. Oláh Attila, egyetemi tanár
Szocializáció és társadalmi folyamatok program
vezető: Prof. Dr. Hunyady György, egyetemi tanár

A VERSENGÉS ÉS A TANULÁS KULTURÁLIS BEÁGYAZOTTSÁGA ÉS A MIGRÁCIÓ HATÁSA A KONCEPTUALIZÁCIÓRA

Doktori (PhD) disszertáció
tézisei

Sebestyén Nóra

Témavezető:

Prof. Dr. Fülöp Márta, egyetemi tanár

Budapest, 2015

BEVEZETÉS

A versengés és kimeneteinek, a győzelemnek és a vesztésnek a tanulmányi motivációra és az akadémiai teljesítményre gyakorolt hatása gazdagon kutatott terület (pl. Dweck és Elliott, 1984; Johnson és Johnson, 1974; Van Nuland és mtsai, 2014). Az egyéni különbségek és szituatív tényezők (pl. feladattípus) mellett az utóbbi időben a jelenségek kulturális hasonlóságainak és különbségeinek feltárása is a kutatói érdeklődés középpontjába került (pl. Fülöp, 2013; Li, 2012; Watkins, 2007). Kínában az oktatásban mutatkozó versengést természetesnek veszik, pozitívan viszonyulnak hozzá, olyan tényezőnek tekintik, amely nem ássa alá a teljesítményt és a tanulási motivációt (Watkins, 2007). Továbbá Kína erőfeszítés orientált kultúra, erősen hisznek abban, hogy a magas teljesítmény mögött elsősorban a szorgalom és kitartás áll, ezért az erőfeszítés alapköve a kínai tanulás- és versengésfelfogásnak is (Fülöp, 2013; Li, 2012). Magyarországon a tanulmányi versenyek és az iskolai versengés megítélése ambivalens (Fülöp és Pressing, 2012), a versengés szubjektív jelentésében a negatív érzelmek dominálnak (Fülöp, 2013). Továbbá mind a tanulás, mind a versengés kapcsán erős eredmény-orientáció érvényesül, az eredményhez vezető folyamat, a motivációs aspektus és az erőfeszítés értéke kevésbé hangsúlyos (Fülöp, 2013; Szabó, 2012). A nagy nemzetközi vizsgálatok (pl. PISA) eredményei továbbá arra mutatnak rá, hogy a kelet-ázsiai társadalmak folyamatosan magas teljesítmény nyújtanak, míg Magyarország átlag alatt teljesít (pl. OECD, 2013; Csapó és mtsai, 2014).

A tanulás és versengés kulturális meghatározottságára vonatkozó kutatások többnyire egy adott ország többségi társadalmát vizsgálták, a migráció hatásáról keveset tudunk. Ugyanakkor ezek a jelenségek migrációs kontextusban kiemelten fontosak, hozzájárulhatnak a sikeres integrációhoz és egy gyümölcsöző migrációs karrierhez. A fenti különbségek figyelembe vételével különösen érdekes, hogy a magyarországi kínai migránsok hogyan konceptualizálják, milyen jelentést kapcsolnak a tanuláshoz és a versengéshez. Vajon megőrizték-e az eredmény szempontjából hatékonynak tűnő kínai megközelítést, illetőleg a magyar oktatási rendszerben való sikeresség és a társadalmi integráció érdekében vélekedésük asszimilálódik-e a PISA vizsgálatok eredményeinek tükrében kevésbé eredményes magyar megközelítéshez. A fentiekből kiindulva a disszertáció általános célja magyar, kínai és Magyarországon tanuló kínai migráns gyerekek versengés- és tanulásfelfogásának feltárása.

ELMÉLETI BEVEZETŐ

A versengés és a tanulás kulturális meghatározottsága és a migráció

Kína oktatási rendszere erősen versengésközpontú és szelektív, a versengés az oktatás minden szintjét áthatja, az oktatási szféra minden szereplőjét érinti (Kai, 2012). Az oktatásban megnyilvánuló versengés fő mozgatórugója és célja az egyetemi felvételi vizsga, a *'gaokao'*, ami egy rendkívül kompetitív megmérettetés, alapvetően határozza meg a fiatalok jövőjét. Kínában a tanulmányi eredmény determinisztikus erővel bír az iskolai előmenetelben, és alapköve a kínai sikerfelfogásnak (Li, 2012).

A tanulás és versengés kínai jellemzőiről viszonylag gazdag ismerettel rendelkezünk, hiszen Kína, a tipikusan kelet-nyugat fókuszú, kulturális összehasonlító vizsgálatok gyakori

szereplője (pl. Li, 2012; Watkins, 2007). Kínai kultúrkörben a versengés koncepció a nyugatinál pozitívabb színezetű (pl. Watkins, 2007), továbbá a versengés szubjektív jelentésében annak motivációs aspektusa, az intenzív küzdelem útján megvalósuló célelérés hangsúlyozott (Fülöp, 2013). Az erőfeszítés-etika áthatja a kínai nézetrendszert, mind a győzelem-, mind a kudarcfelfogásban érvényesül, továbbá a kínai tanuláskoncepció alapja is (Li, 2003; Li, 2012). A kínai tanulásfogalom nem kizárólag individuális alapú kognitív hangsúlyú tudáselsajátítást jelöl, hanem tanulási erényeket (pl. erőfeszítés, kitartás, koncentráció) mozgósító tökéletesedést a társadalmi hozzájárulás kollektív céljával (Li, 2012). A kínai megközelítésben a befektetett munka eredményre vezet, az erőfeszítés és a teljesítmény kapcsolatáról kidolgozott kulturális forgatókönyv áll rendelkezésre (Mukaida és mtsai, 2011). Kínában továbbá a konfuciánus filozófia, valamint a kollektivista értékek magasabb rendű szervező elvet biztosítanak, amelyek a mai napig meghatározóak a kínaiak életében, így a versengés és tanulás értelmezésében is (Hwang, 2012; Pomerantz és mtsai, 2008).

A **magyar** iskolarendszer szintén versengésközpontú és erősen szelektív (pl. B. Németh és Habók, 2006). A kínai gyakorlattal szemben az iskolai előmenetel azonban kevésbé jelentős a sikeres élet szempontjából Magyarországon (pl. Szabó, 2007, 2012).
A magyar versengésfogalom Fülöp Márta vizsgálatai révén lett behatóan vizsgálva és más kultúrák vélekedésével is összevetve (Fülöp, 2013). A magyarok versengésfogalma erősen érzelemtelített, dominánsan negatív érzelmekhez, agresszióhoz és konfliktushoz kapcsolódik. Továbbá a fogalom erősen eredményorientált, a versengés jellemzően győzelemhez társul. A magyar győzelem- és sikerfelfogás azonban a kínai gyakorlattal szemben nem meritokratikus alapokra épül, a sikerhez nem a kiemelkedő képességeken és belső erőforrásokon (pl. kitartás, szorgalom) keresztül vezet az út; a pozitív kimenet a megfelelő kapcsolatokhoz, valamint agresszív, immorális eszközökhöz kötődik (Szabó, 2012). A kudarcdiskurzus sem erőfeszítés alapú, hanem erősen pesszimista és negatív érzelmi színezetű (Fülöp és Berkics, 2003; Fülöp, 2013). A társadalmi-történeti narratíva szintén az áldozati, vesztes, kiszolgáltatott szerepet erősíti (pl. László és Fülöp, 2011). Magyarországon az erőfeszítéssel kapcsolatban nem alakult ki egy kidolgozott forgatókönyv, az eredmény nélküli erőfeszítés reprezentálódik. A tanulás magyar sajátságai ezidáig nem lettek azonosítva, főleg a tanulás jelenségkörének egy-egy aspektusára vonatkozó kutatások léteznek (pl. motiváció - Csizér és Kormos, 2008; Józsa, 2007; tantárgyakkal kapcsolatos attitűd - Csapó, 2000). A hazai vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy eredményorientáció és individuális tendenciák jellemzi a magyarokat, a munkaerő-piaci érvényesülés lesz a tanulás alapja, ahol sok esetben a tisztességtelen, immorális eszközök igénybevétele is megengedett (pl. Csizér és Kormos, 2008; Szigeti Tóth, 2009; Sebestyén 2009; Orosz, 2009).

A versengés és tanulás fentiekben ismertetett kulturális jellemzői egy adott ország többségi társadalmának vélekedéseit és gyakorlatát tükrözik. Ma azonban a migrációs folyamatok hatására egyre több személy hagyja el tartósan vagy időszakosan hazáját (pl. Rédei, 2007), a befogadási és származási kultúra eltérő norma- és hiedelem-rendszereinek találkozása pedig hatással lehet mindkét fél nézetrendszerére.

Napjainkban Kína számít az egyik legjelentősebb kibocsátó országnak, több mint 50 millió tengerentúli kínait tartanak számon (a kínai népesség 3,7%-a) (Irimiás, 2009). Magyarországon is jelentős számú **kínai bevándorló** található, ők képezik a harmadik országbeli bevándorlók legnagyobb csoportját és a legnagyobb látható kisebbségnek számítanak (Nyíri, 2002). Az oktatási rendszerben is a harmadik országbeli diákok közül a kínaiak találhatóak a legnagyobb számban (Zatykó és mtsai, 2013). Hazai vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy a kínaiak viszonylag sikeresen integrálódtak gazdaságilag (Nyíri, 2010), továbbá a kínai szülők gyermekük iskolai integrációjával kapcsolatban is elégedettek (Nguyen Luu és mtsai, 2009). A kínai migráns diákokra speciálisan fókuszáló hazai pedagógiai-pszichológiai fókuszú kutatások száma azonban kevés (pl. Borsfay, 2002).

A DISSZERTÁCIÓ CÉLJA

Az elméleti bevezetőből látható volt, hogy jelentős kulturális különbségek találhatóak Magyarország és Kína között a tanulás és versengés, valamint az erőfeszítés ezen jelenségekben játszott szerepének értékében és értelmezésében. Nem létezik olyan kutatás, amely a migránsok fogalomalkotását vizsgálta volna, nem tudjuk pontosan, hogy a két kultúra eltérő értékei és vélekedései találkozásának hatására miképp alakul a Magyarországon élő kínai migránsok versengés- és tanulásfelfogása.

Feltételezhetően, ha a vélekedések átvétele a társadalom szempontjából kívánatos is, az eredményesség szempontjából nem lenne adaptív a kínai migránsok számára (lásd OECD, 2013).

Továbbá Magyarország tipikusan tranzit országként értelmeződik a kínai bevándorlók számára, azaz csak átmenetileg kívánnak hazánkban tartózkodni (Nyíri, 2002). Következésképp, a befogadó országhoz történő igazodás ebben az esetben nem lenne kiemelten szükséges. A szülők és gyermekek jövőbeli tervei azonban több szempontból eltérnek egymástól, a gyermekek nagyobb arányban tervezik a hosszabb távú Magyarországon tartózkodást (Borsfay, 2012). A kínai migráns diákok számára így tehát az eredményesség és a (kínai kultúrában kiemelt jelentőségű) szülőknek való engedelmesség szempontjából a kínai konceptualizáció sajátságainak megtartása lenne indokolt, a társadalmi elvárás és a saját igényeik figyelembe vétele szempontjából pedig a magyar vélekedésekhez történő közeledés. A migráns diákok konceptualizációjának feltárása azonban ezidáig nem történt meg.

A legtöbb nemzetközi kutatás a migráció hatását tipikusan gazdag migrációs múlttal jellemezhető, nyugati multikulturális társadalmakban (pl. USA, Kanada) vizsgálta (pl. Chen és Stevenson, 1995), amelyek általában letelepedési országként jelennek meg a migránsok számára, így az ott feltárt eredmények nem általánosíthatóak egy tranzit ország migráns fiataljaira. Nem született eddig olyan kutatás, amely közép-európai tranzit országban tartózkodó kínai migráns gyermekek speciális helyzetét vizsgálta volna a sikerességük szempontjából meghatározó jelenségekkel, a tanulással, versengéssel és az erőfeszítéssel kapcsolatban.

A fenti megfontolások alapján a disszertáció általános célja:

- a versengés, tanulás és erőfeszítés kulturális meghatározottságának vizsgálata kínai és magyar kulturális kontextusban
- a migráció konceptualizációra és szubjektív jelentésre gyakorolt hatásának feltárása a tanulással, versengéssel és erőfeszítéssel kapcsolatban Magyarországon tanuló első generációs kínai migráns gyermekek körében

Az elvégzett empirikus vizsgálatokkal továbbá hozzá kívánok járulni:

- a kelet-nyugat fókuszú kulturális összehasonlító vizsgálatok kiterjesztéséhez
- egy tipikusan tranzit országként kezelt befogadó ország konceptualizációra gyakorolt hatásának vizsgálatához

Három vizsgálatot végeztem a fenti kérdések megválaszolása céljából.

1. Az *első vizsgálatban* magyar fiatal felnőttek mintáján vizsgáltam a tanulásfogalom sajátságait. Mivel ezidáig a tanuláskoncepció magyar sajátságainak feltárására nem került sor, az eredmények hasznos információval szolgálhatnak a magyar oktatásügy számára. Továbbá a vizsgálat Magyarországról mint befogadó országról is lényeges információt szolgáltat, amelyek a migráns diákok magyarországi oktatási pályája, tanulmányi lehetőségei szempontjából is jelentősek.

2. A *második vizsgálatban* a migráció hatását tártam fel a tanulás és versengés fogalomkörével kapcsolatban kínai, magyar és Magyarországon elő kínai migráns diákok körében. A jelenségek iskolai sikerességet és társadalmi integrációt befolyásoló hatása migrációs környezetben kiemelten jelentős lehet; különösen két markánsan eltérő kultúra esetén érdekes kérdés, hogy az eltérő vélekedések találkozása milyen hatással lehet a migráns diákok fogalomalkotására.

3. A *harmadik vizsgálatban* a tanulás és versengés speciális motivációs aspektusának, az erőfeszítés értelmezésének differenciált feltárására került sor kínai, magyar és kínai migráns diákok körében.

MÓDSZERTAN

A disszertációban vegyes módszertant alkalmaztam, kvantifikálható kvalitatív módszereket, amelyek segítségével a kulturális, minta-specifikus sajátságok pontosabban megragadhatóvá váltak. Az első vizsgálatban alkalmazott prototípus módszer (Shaver, Schwartz, Kirston és O'Connor, 1987) és a második vizsgálatban alkalmazott asszociatív csoport analízis technika (AGA, Szalay és Brent, 1967) a fogalmak jelentéstartalmát és jelentésrendszerét tárja fel a kiváltott asszociációk valamint azok csoportosítása segítségével. A harmadik vizsgálatban alkalmazott narratív technika segítségével az autobiografikus események feltárásával mélyebb és gazdagabb információhoz jutottunk a vizsgált jelenséggel kapcsolatban, és a viselkedéses szintről is információt nyerhettünk. Az alkalmazott módszerek bevett eljárások a kulturális összehasonlító vizsgálatokban.

A migráció hatását keresztmetszeti elrendezésben vizsgáltam az akkulturáció összes résztvevőjének bevonásával: befogadó ország, származási kultúra és migráns csoport. A kulturális kitettség hatásának megbízható feltárása céljából a migráns mintát két részre bontottam a Magyarországon tartózkodás ideje mentén, megkülönböztettem az 5 évnél kevesebb ideje és a több mint 6 éve Magyarországon élő kínai diákok csoportját. Annak érdekében, hogy objektíven mérhető legyen a kulturális találkozás befolyása a migráns minta fogalomrendszerére, egy adott kategória előfordulását hasonlítottam össze a minták között. Az összehasonlítás mellett azonban a kulturális érzékenység növelése érdekében a kultúra/minta specifikus mintázatok feltárására is törekedtem, így egy adott mintán belül vizsgáltam a kategóriák egymáshoz való viszonyát.

A kínai és magyar adatfelvétel két-két fővárosi iskolában történt, Pekingben és Budapesten. A Magyarországon tanuló kínaiak mintája a Magyar-Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolából, valamint magyar többségi iskolákból származott. A migráns diákok esetében az instrukció kétnyelvű (mandarin kínai és magyar) volt, a diákok döntötték el, hogy milyen nyelven válaszolnak. Az elemzést magyar nyelven végeztük a kínai adatok szakszerű, kulturális adaptivitást szem előtt tartó lefordítása után.

1. VIZSGÁLAT
A magyar tanuláskoncepció feltárása és összevetése a kínai és amerikai koncepciókkal

Cél

A migráció hatásának szisztematikus vizsgálata céljából mind a tanulással, mind a versengéssel kapcsolatban részletes és kulturálisan beágyazott információra volt szükségünk. A versengés szubjektív jelentésével kapcsolatban kiterjedt információ áll rendelkezésre a kínai és magyar viszonyulásokról; léteznek olyan kutatások, amelyek azonos szempont és módszer alkalmazásával tárták fel a kínai és magyar versengéskoncepciót (pl. Fülöp, 2013; Watkins, 2007). A tanuláskoncepció kulturális meghatározottságát vizsgáló kutatások azonban többnyire Amerikában és Kínában történtek (pl. Li, 2012), a tanulás magyar sajátságairól nem rendelkezünk differenciált információval. A korábbi vizsgálatok két, minőségileg eltérő tanulásorientációt tártak fel: a keleti, konfuciánus gyökerekből táplálkozó erény orientációt, mely a tanulás morális és szociális aspektusait hangsúlyozza, valamint a nyugati, az ókori görög filozófia gondolatrendszerén nyugvó elme orientációt, mely a tanulás kognitív (képesség, intelligencia) és motivációs bázisára fókuszál (Li, 2003). Felmerül a kérdés, hogy a tanuláskoncepciók megszületését életre hívó országoktól (Kína, USA) eltérő politikai-társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező Magyarországon, létezik-e a korábbi koncepcióktól minőségileg különböző tanulásfelfogás.

Az első vizsgálat célja tehát a magyar tanuláskoncepció feltárása volt, valamint összevetése a korábban Li (2003) által feltérképezett kínai és amerikai tanuláskoncepciókkal.

Módszer

A kutatásban, a korábbi vizsgálatok protokollját követve (Li, 2003), 183 felsőoktatásban jelenleg részt vevő, illetve már diplomával rendelkező magyar fiatal felnőtt vett részt (122 nő és 61 férfi; átlag életkor: 24,8).

A vizsgálatban – annak érdekében, hogy megbízhatóan összevethetővé váljanak a különböző kultúrák tanulásfogalmai – a kínai és az amerikai modell feltárásához használt prototípus módszerét alkalmaztuk (Shaver és mtsai, 1987). Az eljárás két fő lépésből állt: tanuláshoz kapcsolódó fogalmak listájának megalkotása, valamint e fogalmak hasonlóság mentén történő osztályozása. A tanuláskoncepció végső struktúrájának felrajzolása hierarchikus klaszteranalízissel történt.

Eredmények

A magyar minta tanuláskoncepciójának struktúráját az 1. ábra mutatja be.

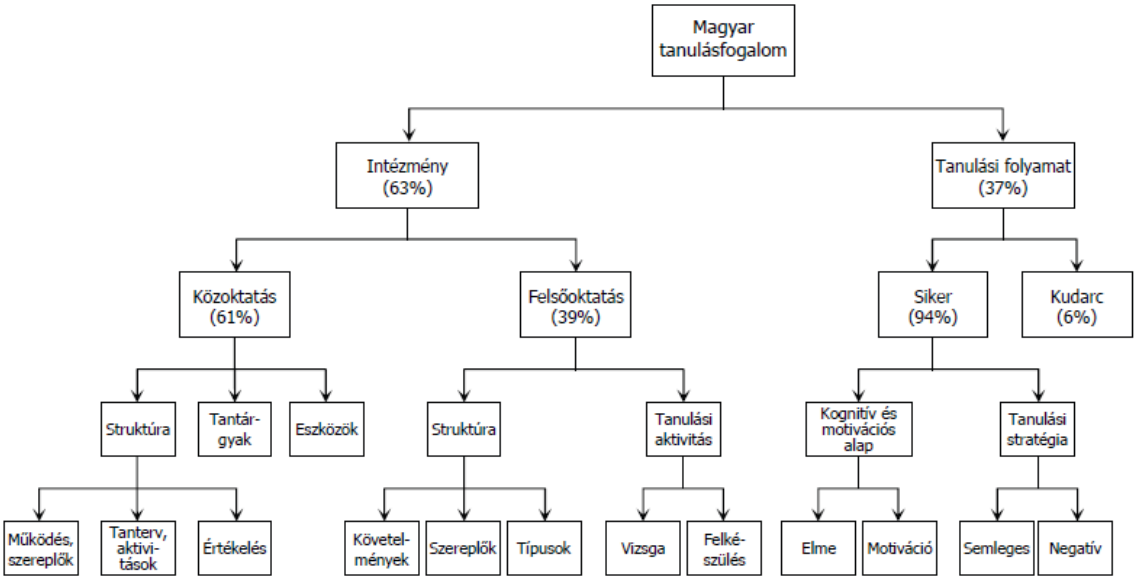

1 ábra. A magyar tanulásfogalom hierarchikus ábrája
(A zárójelben lévő számok az adott kategóriába tartozó itemek százalékos arányát mutatják mindig az eggyel feljebb lévő szintet véve 100%-nak.)

Az eredmények arra mutatnak rá, hogy a magyar hallgatók számára a tanulás jellemzően a formális oktatás keretén belül történik. A hangsúly tipikusan a képzési szinteken (közoktatás, valamint felsőoktatás) van, illetőleg olyan formális követelmények (pl. diploma, nyelvvizsga) kapnak kiemelt szerepet a konceptualizációban, amelyek szükségesek a tanulmányi lépcsőn való előrehaladáshoz, egy magasabb oktatási szintre lépéshez. A strukturális elemek, intézményi háttérhez kapcsolódó tényezők jelentősebb szerepet játszanak a magyar megközelítésben, erőteljesebb szervezőhatással bírnak a tanulásfelfogás alakításában, mint a kínai vagy az amerikai megközelítésben. Az eredmények alapján továbbá a magyar minta számára a tanulás erőteljesen kapcsolódik az eredményorientációhoz, pragmatikus vonásokkal jellemezhető.

Összességében a magyar tanulás-megközelítés jelentősen eltér az erény fókuszú (pl. kitartás, szorgalom, nehézségek elviselése) kínai megközelítéstől, valamint kisebb mértékű, de érzékelhető különbséget mutat a kognitív fókuszú (pl. képesség, intelligencia, memória) amerikai megközelítéstől. A magyar minta tanulásfogalma az utilitarizmushoz és az eredmény-orientációhoz való erőteljes kapcsolódása miatt az *instrumentális megközelítéssel* írható le.

2. VIZSGÁLAT
Tanulás és versengés migrációs kontextusban

Az első vizsgálat segített elhelyezni Magyarországot a kulturális meghatározottságot vizsgáló tanulásfogalomra fókuszáló kutatások között. A magyar eredményekkel együtt így a disszertáció fókuszában álló mindkét jelenségről (tanulás és versengés) rendelkeztünk információval. Összességében Kínában a jelenségek motivációs aspektusa hangsúlyozott, ahol mind a cél, mind a célelérés útja kidolgozott, eredményre vezető erőfeszítés reprezentálódik (Fülöp, 2013; Li, 2012). A magyarokra jellemző eredményorientáció erősen érzelemtelített, negatív hozzáállással és eredményt nélkülöző erőfeszítés-felfogással társul (pl. Fülöp, 2013; Szabó, 2012).

Cél

A tanulás és versengés kulturális alapjait vizsgáló kutatások egy adott ország határain belül vizsgálták a többségi társadalom vélekedéseit, fogalomalkotását; az utóbbi évtizedben felélénkült migrációs folyamatok konceptualizációra gyakorolt hatásáról keveset tudunk. Felmerül tehát a kérdés, hogy milyen fogalmak konstruálódnak a Magyarországon tanuló kínai bevándorló diákok körében, akik eltérő üzenetekkel szembesülnek a származási és a befogadó ország eltérő nézetrendszereinek hatására.

A második vizsgálat célja:

- kínai, magyar és Magyarországon élő kínai diákok tanuláshoz és versengéshez kapcsolódó szubjektív jelentéseinek feltárása
- az egyes fogalmak mintánkénti hasonlóságainak illetve különbségeinek feltárása
- a vizsgált fogalmak szubjektív jelentésének mintán belüli összevetése, mely lehetőséget biztosított a konceptualizáció mélyebb kultúra/csoport-specifikus jellemzőinek feltárására
- a migráció hatásának és irányának feltárása: a Magyarországon tanuló kínai diákok jelentésrendszere a kínai és magyar mintától eltérő, egyedi értelmezést tükröz vagy hasonlóságot mutat az származási ország (Kína) vagy a befogadó ország (Magyarország) mintájának jelentésrendszerével?
- a kulturális kitettség idői hatásának feltárása: mutatkozik-e különbség a rövidebb illetve hosszabb ideje Magyarországon tanuló kínai diákok szubjektív jelentésrendszerében?

Módszer

A vizsgálatban 52 kínai, 60 magyar és 55 Magyarországon élő első generációs kínai migráns hetedik és nyolcadik osztályos diák vett részt (átlag életkor:13,9).

A szubjektív jelentések feltáráshoz az Asszociatív Csoport Analízis (AGA, Szalay és Brent, 1967) technikát alkalmaztuk, mely az egy perc alatt adott asszociációk súlyozása és kategorizálása révén tárja fel egy adott csoport szubjektív jelentésrendszerét. A vizsgálatban hét hívószó szerepelt: *versengés, győzelem, vesztés*, *tanulás, iskola, tanár*, és *erőfeszítés.* Egy fogalomkörrel kapcsolatban több hívószót is vizsgáltunk, annak érdekében, hogy a konceptualizáció kultúra/minta-specifikus jellege megbízhatóbban feltárhatóvá váljon.

Az asszociációk elemzése az AGA módszerrel egy súlyozási és egy kategorizációs részt tartalmaz. A kategorizáció eredményeképp minden kategória jellemezhető a tartalmára utaló névvel, valamint a kategóriába tartozó asszociációk súlyának összértékével. A kategóriák százalékos aránya vázolja fel az egyes jelentésszegmentumok fontossági sorrendjét, minél magasabb értékkel rendelkezik egy kategória, annál fontosabb részét képezi a szubjektív jelentésnek. A kategorizációt két független kódoló végezte.

Eredmények

Az összes vizsgált fogalom jelentésstruktúrájának mintán belüli összevetése alapján három fő szempont emelkedett ki, amely mentén a mintákat jellemezni lehet: a kollektivizmus-individualizmus dimenzió, az érzelemtelítettség és a motivációs fókusz (1. táblázat).

	Magyar	**Kínai**	**Kínai migráns**
Motivációs aspektus hangsúlya	Hangsúlyos	Hangsúlyos	Vegyes
Érzelemtelítettség	Érzelemtelített	Nem érzelemtelített	Vegyes
Kollektivizmus-Individualizmus	Individualizmus	Kollektivizmus	Mérsékelt kollektivizmus

1. táblázat. A fogalomalkotás kultúra/csoport specifikus jellemzői

A **magyarok** esetében megerősítettük az első vizsgálatban kimutatott eredményorientációt, továbbá érzelemtelített fogalomalkotásra és individuális sajátságok meglétére mutattunk rá.

A **kínai** fogalomalkotásban a motivációs jelleg az érzelmek meghatározó szerepe nélkül jelentkezett; a konceptualizációjuk célvezérelt, az eredmény és a hozzá vezető út is hangsúlyos volt. Továbbá a kínai eredmények kollektivista vonásokat tükröztek az interperszonális és társadalmi aspektus következetes megjelenése révén.

A kínai **migráns minta** esetében mindegyik fogalommal kapcsolatban észlelhető volt az migráció hatása. Csakúgy, mint korábbi kutatások, amelyek a migráns csoportot, származási és befogadó országot együttesen vizsgálták (pl. Tang, 2002; Chen és Stevenson; 1995), kimutattuk a befogadó ország hatását a migránsok gondolkodásában (pl. eredményorientáció növekedése), valamint a migráns csoportra speciálisan jellemző karakterisztikumot (pl. egzisztenciális bizonytalanság) is azonosítottunk. A jelentésszegmentumok azonban eltérően voltak érzékenyek a kultúraváltásra, a hét vizsgált hívószó alapján nem tudunk egyértelmű tendenciát felrajzolni a konceptualizáció kapcsán.

A legrobosztusabb jellemző a kollektivista irányultság (pl. interperszonális aspektus) kínai mintához képest kisebb, magyar mintához képest nagyobb arányú megjelenése volt.

Az érzelemtelítettség és a motivációs aspektus a vizsgált fogalomkörök mentén eltérő képet mutat. A tanulás fogalomköre motivációs fókusz nélküli, többnyire érzelemmentes a tanárok iránti pozitív attitűd mellett. Ezek az eredmények arra utalhatnak, hogy fókuszeltolódás történik, és az ismeretátadás helyett az iskola szociális támaszt biztosító szerepe kap hangsúlyt a migránsok életében (lsd. Nguyen Luu és mtsai, 2009).

A versengés fogalomköre alapján a migráns minta többnyire a kínai és magyar minta között helyezkedik el az érzelmi fókusz és az eredményorientáció kapcsán. A befogadó ország hatása a versengés területe mentén erősebben érvényesül, mint a tanulás tekintetében.

A kulturális kitettség hatása leginkább a vesztés fogalommal kapcsolatban jelentkezik: a régebb óta Magyarországon tartózkodó diákok jelentésrendszere a magyarra, míg a rövidebb

ideje hazánkban élő migráns diákoké a kínaira hasonlított. A származási kultúra hatása leginkább az erőfeszítés kapcsán jelentkezett, mindegyik kínai mintában a magyarokkal ellentétben erős céltartás tükröződött.

3. VIZSGÁLAT
Erőfeszítés-narratívák kínai, magyar és Magyarországon tanuló kínai diákok körében

A második vizsgálatban különösen a motivációs folyamat tekintetében, azon belül is az erőfeszítés-felfogás mentén találtunk lényeges minták közötti eltéréseket. Az erőfeszítés olyan alap motivációs komponens és belső erőforrás, amely nagymértékben meghatározza a nehézségekkel való szembenézés folyamatát (ld. vereség) és hozzájárul a sikeres társadalmi beilleszkedéshez. A harmadik vizsgálatban a jelenség differenciáltabb vizsgálatára lehetőséget adó módszerrel, narratív technikával vizsgáltuk az erőfeszítés kulturális különbségeit és a migráció szerepét az erőfeszítés-értelmezésben.

Cél
Magyar, kínai és Magyarországon tanuló kínai migráns 7. és 8. osztályos diákok erőfeszítés-értelmezésének narratívák segítségével történő feltárása, továbbá a migráció hatásának vizsgálata.

Módszer
A vizsgálatban összesen 49 magyar, 47 kínai, és 43 kínai migráns 7-8. osztályos diák vett részt (átlag életkor: 13,8).
A vizsgálatban narratív technikát alkalmaztunk; arra kértük a tanulókat, hogy idézzenek fel olyan konkrét helyzeteket az életükből, amikor intenzív erőfeszítést fejtettek ki (Mukaida és mtsai, 2011). Az írásos beszámolókon keresztül így a kognitív, attitüdinális szint mellett közvetetten a viselkedéses szintről is információt nyertünk.
A kódolás az Atlas.ti 6.2. tartalomelemző szoftver segítségével 77 magyar, 79 kínai, és 67 kínai történeten történt. A kódolást két független elemző végezte 14 szempont (pl. téma, cél típusa, eredmény, célelérés kidolgozottsága, kontrollálhatósága, erőfeszítés forrása, időorientáció, érzelem, szereplők, közmondás, kollektivizmus) mentén, melyek az erőfeszítés-narratívák végigolvasása során lettek meghatározva az elemzők által.

Eredmények
Az eredmények megerősítették a második vizsgálat eredményét, a **kínai** történetekben a sikerre vezető erőfeszítés tükröződött, amely az oktatás terén jelentkezett leginkább, továbbá a vizsgálat azt is feltárta, hogy az erőfeszítés többnyire egy jövőbeni cél elérésére irányult (proaktív, pl. kitűnő bizonyítvány) és folyamata kidolgozott volt.
A **magyar** beszámolók érzelemorientáltak voltak, negatív hangsúllyal, továbbá az erőfeszítés és eredmény útja kidolgozatlan volt, valamint az erőfeszítés dominánsan nem oktatási szituációban aktiválódott, kapcsolatokban és érzelmi megküzdésben (pl. halál feldolgozása) betöltött szerepe is jelentős volt. A magyarok esetében az erőfeszítés kompenzációs szerepe volt hangsúlyos, azaz egy múltbeli negatív esemény váltotta ki (pl. rossz jegy, bukás), reaktív természetű volt.

A **migráns minta** esetében a kultúraváltás hatása kisebb mértékben érvényesült, mint a második vizsgálatban, és a hazánkban eltöltött idő hatása nem jelentkezett. Az erőfeszítés-felfogás nagymértékben hasonlított a kínai felfogáshoz, az erőfeszítés teljesítmény- és oktatás-centrikusság, kontrollálhatósága és proaktív természete egyértelműen megjelent a származási ország jellemzőihez hasonlóan. Ugyanakkor a kollektivizmusra utaló vonások kisebb gyakorisággal jelentkeztek, mint a kínai mintában.

ÖSSZEGZÉS

A disszertáció fő célja a tanulás, versengés és erőfeszítés kulturális meghatározottságának vizsgálata, valamint a migráció konceptualizációjára gyakorolt hatásának feltárása volt.

A vizsgálatok eredményei a korábbi hazai vizsgálatokkal összhangban a **magyar** megközelítés eredményorientációjára, érzelemtelítettségére mutatnak rá (pl. Csizér és Kormos, 2008; Szigeti Tóth, 2009; Fülöp, 2013), továbbá a sikert nélkülöző erőfeszítés-felfogást támogatják (pl. Szabó, 2012). Az eredmények alapján úgy tűnik, hogy a magyar mintában a cél és az elérendő teljesítmény hangsúlyos, a megvalósulást szolgáló stratégiák azonban nem jelentősek és differenciálatlanok. Az eredmények kapcsolatba hozhatóak az individualista tendenciával, valamint a független énfelfogással (Owe és mtsai, 2013). Az erős negatív érzelmi fókusz feltételezhetően a történelmi traumák, társadalmi változások (László és Fülöp, 2011), illetve a magyar nyelv által közvetített negativitással magyarázható (Kézdi, 1995).

A **kínai** eredményekben korábbi vizsgálatokhoz hasonlóan pragmatikusság, stratégikusság és eredményes erőfeszítés-értelmezés tükröződik (pl. Fülöp, 2013; Li, 2012). A kínai fogalomalkotásban a motivációs jelleg az érzelmek meghatározó szerepe nélkül jelentkezett. A fókusz a célon és a folyamaton van, az érzelmek nem jelentősek. A kínai eredmények nagyrészt a konfuciánus filozófiával és a kollektivizmussal hozhatók kapcsolatba (Sun, 2008).

A **kínai migránsokkal** kapcsolatban elmondható, hogy a kultúraváltás hatása mindegyik vizsgálatban jelentkezett. A Magyarországon tartózkodás hosszával továbbá a fogalomalkotás több aspektus tekintetében a magyarokéhoz közeledett (pl. eredményorientáció), ami feltehetően a befogadó ország hatásával magyarázható. A fogalmak nem egyforma mértékben voltak érzékenyek a kultúraváltásra, leginkább a vesztés fogalma, legkevésbé az erőfeszítés fogalma változott. Az erőfeszítés értékét a migrációs helyzet és a származási kultúra meghatározottsága is közvetítheti (pl. Sue és Okazaki, 2009), azonban mivel a történetek csak kis százalékban utaltak a kultúraváltás folyamatára, ezért amellett érvelünk, hogy a származási kultúra hatása közvetíti az adaptív erőfeszítés-felfogást. Az erőfeszítés úgy tűnik tehát, hogy olyan kulturális alapú konstruktum és erőforrás, amely tartózkodási országtól függetlenül segíti a kínaiakat a boldogulásban.

A vizsgálatok érdekes eredménye a kollektivista vonások ritkább megjelenése a migráns mintában, mint a kínaiban. A kollektivista tendencia csökkenése arra utalhat, hogy a kultúraváltás során, a származási kultúra társadalmi struktúrájából, politikai erejéből származó szocializációs erő csökken, és a migráció főképp a családi szocializációs csatornákat mozgósítja, és a család boldogulását elősegítő kulturális értékek megerősödését támogatja.

Összességében a vizsgálatok alapján úgy tűnik, hogy a kínai kultúrának vannak olyan mélyen beépült „teljesítménybarát” transznacionális kulturális elemei (pl. az erőfeszítés jelentősége,

proaktív szemlélete), amelyek stabil és inherens részét képezik a kínai identitásnak és az aktuális tartózkodási helytől függetlenül meghatározzák a tanulással és versengéssel kapcsolatos megközelítést, valamint elősegítik az eredményességet. Továbbá a Magyarországon tanuló kínai migránsok szubjektív jelentésrendszerében találhatók a befogadó ország hatására érzékenyebb felszíni elemek is (pl. eredményorientáció). A vizsgálatok a migráns státusz speciális szerepére is felhívják a figyelmet, a kisebbségi státusz önmagában, kulturális értékektől függetlenül képes formálni a bevándorlók nézeteit, meghatározni a tanulás és versengés fókuszát és területeit (pl. egzisztenciális biztonság keresése; iskola mint integrációs tér).

ELMÉLETI HOZZÁJÁRULÁS ÉS ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEK

A vizsgálatok nagymértékben hozzájárultak az eddig nemzetközi vizsgálatokban elhanyagolt társadalom, Magyarország kulturális sajátságainak alaposabb feltárásához. A magyar karakterisztikumok – negatív érzelmi fókusz, erős célorientáció, a célelérés útjának kidolgozatlansága – mind a nyugati, mind a keleti kultúrák jellemzőitől eltérnek. Eredményeink tehát arra hívják fel a figyelmet, hogy a kulturális összehasonlító vizsgálatokban domináns kelet-nyugat fókuszú vizsgálatok nem fedik le a teljes kulturális sokszínűséget, leegyszerűsített képet festenek. A magyar jellemzők azonosítása differenciáltabb kulturális összehasonlító szemlélet kialakítására ösztönöz, amelyben a kisebb területű és világpolitikai szempontból kevésbé jelentős országok kulturális sajátosságai is figyelmet kapnak.

Vizsgálataink további elméleti hozzájárulása, hogy a szakirodalomban eddig nem vizsgált területet térképezett fel; a migráció hatását tárta fel a versengés és tanulás konceptualizációjában az akkulturáció összes szereplőjének bevonásával (magyar-befogadó ország, kínai-származási ország, kínai migráns diákok-migráns csoport). A legtöbb kínai migránssal foglalkozó kutatás nem alkalmazott három mintás elrendezést, és azok a vizsgálatok is, amelyek az akkulturációban érintett összes fél viszonyulását vizsgálták, egy multikulturális befogadó országban tárták fel az akkulturáció hatását. Ezek a multikulturális társadalmak (pl. USA, Kanada) Magyarországgal ellentétben hosszú távú letelepedési célként jelennek meg a kínai bevándorlók körében (pl. Chen és Stevenson, 1995). Vizsgálataink azért is jelentősek, mert egy tipikusan tranzit országként kezelt társadalom esetében is kimutatták az akkulturáció hatását.

Az eredmények továbbá hasznos információul szolgálhatnak a magyar társadalom és oktatásügy számára, rávilágítanak azokra a lehetséges beavatkozási pontokra (eredmény nélküli erőfeszítés, negatív érzelmi fókusz), amelyek célzott fejlesztésével az egyéni sikeresség és végső soron hazánk versenyképessége növelhető lenne. A vizsgálatok olyan kérdésekre hívják fel a figyelmet például, hogy miképp lehet az erőfeszítés-orientációt és az eredményes erőfeszítés forgatókönyvet kialakítani? A probléma tudatosításával, a megfelelő kérdés megfogalmazásával közelebb kerülhetünk hatékony fejlesztő programok kidolgozásához. Az erőfeszítés kérdése azért is jelentős, mivel a PISA vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy a reziliens, azaz a hátrányos körülmények ellenére jól teljesítő diákok aránya a magyar mintában különösen alacsony, szemben a kelet-ázsiai térség tanulóival, akik ebben a tekintetben is vezető pozíciót foglalnak el (Csapó és mtsai, 2014). Eredményeink

hozzá járulhatnak a PISA eredmények értelmezéséhez az eltérő erőfeszítés-felfogások feltárásán keresztül, és stratégiát nyújthatnak (pl. eredményes erőfeszítés forgatókönyv kialakítása) a reziliens tanulók arányának növeléséhez.
Eredményeink a kulturálisan szenzitív pszichológia és pedagógia megvalósításához is hozzájárulnak. Napjainkban jelentős számú kínai migráns diák tanul a magyar oktatási rendszerben (pl. Zatykó és mtsai, 2013), a kulturálisan érzékeny bánásmódhoz, az interkulturális pedagógia megfelelő alkalmazásához elengedhetetlen alaposabb megismerésük. Vizsgálataink rámutatnak azokra az erőforrásokra a migráns gyermekek életében (pl. erőfeszítés értéke, eredményessége), amelyek tudatosítása és kiaknázása segíthet a pedagógusoknak, illetve migránsokkal foglalkozó gyakorlati szakembereknek a bevándorló gyermekek sikeres beilleszkedésének elősegítésében.

KORLÁTOK ÉS KITEKINTÉS

A disszertáció egy lényegi kritikája, hogy nem rendelkezett reprezentatív mintával, így nem vonhatunk le következtetést a magyar és a kínai populáció egészével kapcsolatban. Továbbá a befogadó országban tartózkodás hossza mentén bontott migráns részminták elemszáma alacsony, ezért a kulturális kitettség idői hatásával kapcsolatban csak óvatos következtetést tehetünk.
A kulturális kitettség hatását továbbá kizárólag a Magyarországon eltöltött idő hosszának figyelembe vételével vizsgáltuk. A jövőben érdemes lenne más akkulturációs mutatókat is bevonni a kutatásba (pl. helyiekkel való kapcsolattartás gyakorisága, szociális háló összetétele, nyelvismeret, aspirációk, identitás) és ezek függvényében vizsgálni a konceptualizáció jellemzőit.
A vizsgálatok eredményei arra engednek következtetni, hogy a kínai migráns diákok erőfeszítés-felfogása protektív faktor a migráció során, ami hozzájárul a sikeres intézményi beilleszkedéshez. Kimeneti változókat azonban nem vizsgáltunk, így a beilleszkedés sikerességére vonatkozó adatokkal sem rendelkezünk. Továbbá nem tudjuk, hogy a különböző versengés- és tanulásfelfogások milyen konkrét teljesítménnyel járnak. A jövőben érdemes lenne a kimeneti változókat (pl. teljesítmény, versenyeredmény, beilleszkedés sikeressége) is vizsgálni, annak érdekében, hogy feltárjuk, hogy a konceptualizációban mutatkozik-e különbség e mutatók mentén.
Továbbá a disszertációban Magyarországon élő kínai migránsokra fókuszáltunk. Annak érdekében, hogy pontosabb képet kapjunk arról, hogy a befogadó ország, a származási ország és a migráns élethelyzet milyen szerepet játszik a jelentésalkotásban, a továbbiakban más célországok kínai bevándorlóit (pl. Spanyolország, Anglia, Hollandia, USA), valamint hazánkban élő egyéb etnokulturális csoportokat is vizsgálni kellene.
A kulturális érintkezés hatásának pontosabb feltárása céljából továbbá, a jövőben longitudinális vizsgálat tervezése lenne indokolt, így a fogalomfejlődés egyénen belüli változása szisztematikusan követhetővé válna.

A tézisekben felhasznált irodalom:

B. Németh M. és Habók A. (2006). A 13 és 17 éves tanulók viszonya a tanuláshoz. *Magyar Pedagógia, 106*(2), 83–105.

Borsfay, K. (2012). Kínai migránsok jövőképre vonatkozó döntései. In Koncz I. Nagy, E. (szerk.) *Nemzedékek együttműködése a tudományban. Konferencia kiadvány*. 71-83.

Chen, C., & Stevenson, H. W. (1995). Motivation and Mathematics Achievement: A Comparative Study of Asian-American, Caucasian-American, and East Asian High School Students. *Child Development, 66*, 1215-1234.

Csapó B.(2000). A tantárgyakkal kapcsolatos attitűdök összefüggései. *Magyar Pedagógia, 100(*3), 343–366.

Csapó B., Fejes J. B., Kinyó L. és Tóth E. (2014): Az iskolai teljesítmények alakulása Magyarországon nemzetközi összehasonlításban. In: Kolosi Tamás és Tóth István György (szerk.): *Társadalmi Riport 2014.* TÁRKI, Budapest. 110-136.

Csizér K. és Kormos J. (2008). The Relationship of Intercultural Contact and Language Learning Motivation among Hungarian Students of English and German. *Journal of Multilingual and Multicultural Development. 29* (1), 30-48.

Dweck, C. S., & Elliott, E. (1984). Achievement motivation. In M. Hetherington (Ed.), *Social development: Carmachiel's manual of child psychology*. New York, NY: Wiley. 643-691.

Fülöp M. (2008). Verseny a társadalomban - verseny az iskolában. In: Benedek András, Hungler Diána (szerk.): *VII. Nevelésügyi Kongresszus. Az oktatás közügy*. Budapest: Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. 51-74.

Fülöp, M. (2013). A versengés, a győzelem és a vesztés pszichológiája és kulturális különbségei. Értekezés. Budapest: MTA Doktori Tanács.

Fülöp, M., Berkics, M. (2003). Socialisation for coping with competition, winning and losing in two societies: Hungary and the UK. In A. Ross (Ed.), *A Europe of many cultures*. London: CICE Publication. 263-273.

Human Develpment Report (2014). Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf Letöltve: 2015. május 6.

Hwang, K. K. (2012). *Foundations of Chinese psychology: Confucian social relations*. New York: Springer.

Irimiás A. (2009). Az új kínai migráció – a Budapesten élő kínai közösség. *Statisztikai Szemle, 87* (7-8), 828 - 847.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1974). Instructional goal structure: Cooperative, ompetitive or individualistic. *Review of Educational Research, 4*(2), 213-240.

Józsa K. (2007). *Az elsajátítási motiváció.* Budapest: Műszaki Könyvkiadó,

Kai, J. (2012). The Origin and Consequences of Excess Competition in Education. A Mainland Chinese Perspective. *Chinese Education and Society, 45*(2), 8–20.

Kézdi, B. (1995). *A negatív kód. Kultúra és öngyilkosság*. Pécs: Pécsi Tudománytár.

László J., & Fülöp É. (2011). Nemzeti identitás és kollektív áldozati szerep. *Pszichológia, 31*, 295-315.

Li, J. (2003). U.S. and Chinese Cultural Beliefs About Learning. *Journal of Educational Psychology, 95* (2), 258–267.

Li, J. (2012). *Cultural foundations of learning.* Cambridge, MA: Cambridge University Press.

Mukaida, K., Crystal, D. és Azuma, H. (2011). Cultural Scripts in Narratives about Past Efforts. *IACCP Regional Conference*, June 30-July 3, Istanbul, Turkey. 114-115.

Nguyen Luu, L. A., Fülöp, M., Goodwin, R., Göbel, K., Martin Rojo, L., Grad, H. és Berkics, M. (2009). Kínai bevándorló családok gyerekeinek integrációja és szociális támogatottsága. *Magyar Pszichológiai Szemle. 64* (1), 139-156.

Nyíri, P. (2002). Párhuzamos globalizáció. Kínaiak Magyarországon. In Kovács, J. M. (szerk.) *A zárva várt Nyugat. Kulturális globalizáció Magyarországon.* Budapest: Sík Kiadó. 138-166.

OECD (2013). *PISA 2012 results: What Students Know and Can Do. Student Performance in Mathematics, Reading and Science*. (Vol. I). Paris: OECD

Orosz G. (2009). Csalás a felsőoktatásban francia és magyar közgazdász hallgatók összehasonlító vizsgálata. *Magyar Pszichológiai Szemle, 64(1),* 253-284.

Pomerantz, E. M., Ng, F. F., & Wang, Q. (2008). Culture, parenting, and motivation: The case of East Asia and the United States. *Advances in motivation and achievement: Social psychological perspectives, 15,* 209-240.

Rédei M. (2007). *Mozgásban a világ. A nemzetközi migráció földrajza*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

Sebestyén N. (2009). Kínai és magyar szakközépiskolás diákok matematika iránti attitűdje. *Magyar Pszichológiai Szemle, 64 (1),* 157-177.

Shaver, P., Schwartz, J., Kirson, D. & O'Connor, C. (1987). Emotion knowledge: Further exploration of a prototype approach. *Journal of Personality and Social Psychology, 52,* 1061–1086.

Sue,S., Okazaki, S. (2009). Asian-American Educational Achievements: A Phenomenon in Search of an Explanation. *Asian American Journal of Psychology,* S, 1, 45–55.

Szabó, É. (2007). „Sikeres embert faragni" – Pedagógusok véleménye a sikerességről és az iskola szerepéről. *Pedagógusképzés,1,* 27-37.-

Szabó, É. (2012). Sikerfelfogás és sikerideológia a társadalmi kontraszelekció élménybe ágyazva. In M. Fülöp, & É. Szabó (Eds.) *A pszichológia, mint társadalomtudomány*. Budapest: ELTE, Eötvös Kiadó. 153-172.

Szalay, L. B., & Brent, J. E. (1967). The analysis of cultural meanings through free verbal associations. *Journal of Social Psychology, 72,* 161-187.

Szigeti Tóth J. (2009). *A tanulás sokfélesége kutatás a felnőttkori tanulás indítékairól és akadályairól.* Budapest: Magyar Népfőiskolai Társaság**.**

Van Nuland, S. E., Roach, V. A., Wilson, T. D., & Belliveau, D. J. (2014). Head to head: The role of academic competition in undergraduate anatomical education. *Anatomical sciences education*. doi: 10.1002/ase.1498.

Watkins, D. (2007). The nature of competition: The views of students from three regions of the people's Republic of China. In F. Salili, & R. Hoosain (Eds.) *Research in multicultural education and international perspective: Culture, motivation, and learning - A multicultural perspective* (Vol.6.). Charlotte, NC: Information Age Publishing. 217–233.

Zatykó, J., Schumann, R., Balogi, A. (2013). *Harmadik országbeli tanulók iskolai beilleszkedése Budapesten és Szegeden.* Szeged*:* Dél-Alföldi Regionális Társadalomtudományi Kutatási Egyesület.

A disszertációhoz kapcsolódó saját publikációk:

Sebestyén N., Fülöp, M. (2015). A versengés, győzelem és vesztés szubjektív jelentése magyar, kínai és Magyarországon tanuló kínai diákok körében. *Magyar Pszichológiai Szemle, 70*(1), 143-158.

Sebestyén, N. (2014). A tanulás mint kulturális konstruktum. Recenzió. *Iskolakultúra, 9,* 120-122.

Sebestyén, N. (2013). Tanuláskoncepciók kulturális beágyazottsága: magyar, kínai és amerikai fiatal felnőttek tanulásfogalmának összevetése, *Magyar Pedagógia, 113*(1), *3-28.*

Sebestyén, N., Fülöp M. (2012). A kínai és magyar tanuláskoncepciók hasonlósága és eltérései. *MI/MÁS2: Gondolatok a másságról.* Kádár, J., Szathmári, J. (szerk.) *Mi/Más Konferencia 2010. Gondolatok a másságról*. Eger: EKF Líceum Kiadó. 187-198.

Sebestyén, N. (2011). Successful schooling as a way for immigrants to become successful citizens: Hungarian and Chinese concepts of learning. In P. Cunningham & N. Fretwell (Eds.) *Europe's Future: Citizenship in a Changing World.* London: CiCe, pp. 559 - 568.

A disszertációhoz kapcsolódó konferencia előadások:

Sebestyén, N., Fülöp M. (2014). Versengés, győzelem és vesztés migrációs környezetben, *MTA Természettudományi Kutatóközpont Doktori Konferencia*, Budapest, Magyarország, pp. 76-77.

Sebestyén, N. (2013). Acculturation of Competition: Subjective Meanings of Competition, Winning and Losing among Chinese In: Márta Fülöp (szerk.) *Social development and interpersonal dynamics in childhood and adolescence: ISSBD Regional Workshop,* Budapest, Hungary, p. 67.

Sebestyén, N., Fülöp, M. (2013). Tanuláshoz kapcsolódó kifejezések asszociációs vizsgálata magyar, kínai és Magyarországon élő kínai diákok esetében In: Vargha András (szerk.) *Kapcsolataink világa: Magyar Pszichológiai Társaság XXII. Országos Tudományos Nagygyűlés: Kivonatkötet*. Budapest, Magyarország, pp. 218-219.

Sebestyén, N. (2012). Tanulásmodellek kulturális beágyazottsága In: Tóth Á (szerk.) Kálmán Erika Doktori Konferencia Mátraháza, Magyarország, pp. 178-181.

Sebestyén, N. (2012). A tanulás és versengés fogalomkörének asszociációs módszerrel történő vizsgálata Magyarországon tanuló kínai általános iskolás diákok körében. *Magyar Pszichológiai Társaság XXI. Országos Tudományos Nagygyűlése*, Május 30 - Június 1, Szombathely.pp. 57-58.

Sebestyén, N. (2011). The Hungarian Learning Concept and its Relation to the American and Chinese One: Mapping Pragmatic, Mind, and Virtue Orientation. *IACCP Regional Conference,* June 30 - July 3, Istanbul, Turkey. p. 85.

Sebestyén, N. (2010). A magyar tanulás-reprezentáció feltárása a prototípus módszer segítségével, összevetése a kínai és amerikai eredményekkel. *Magyar Pszichológiai Társaság XIX. Országos Tudományos Nagygyűlése.* Május 27-29, Pécs. p. 120.

Egyéb publikációk:

Pressing, Zs., **Sebestyén, N**., Berkics, M., Fülöp, M. (2015). Versenyző fiatalok versengés, győzelem és vesztés fogalmának vizsgálata az Asszociatív Csoportanalízis Technika segítségével. *Magyar Pszichológiai Szemle, 70*(1), 159–177.

Sándor M., Fülöp M., **Sebestyén N.** (2013) A PAIR rajzelemzési technika alkalmazása 8-9 éves gyermekek győzelemmel és vesztéssel kapcsolatos rajzain, *Magyar Pszichológiai Szemle*, 68(2) *169-199.*

Sebestyén N, Fülöp M, Sándor M (2013) Primary school children's representation of the interpersonal relationship between competitive parties: the winner and the loser, Rassegna Di Psicologia, 30(2) *pp. 85-110.*

Sándor M., Fülöp M., **Sebestyén N.** (2012). A PAIR (Pictorial Assessment of Interpersonal Relationship) rajzvizsgálati módszer bemutatása, *Magyar Pszichológiai Szemle, 67(2), 267–294.*

Fülöp, M., **Sebestyén, N**. (2012) Being a student abroad: the sojourner experience - USA meets Hungary (pp 141-171) In Goncalves, S., Carpenter, M. A. (Eds.) *Intercultural Policies and Education.* Peter Lang, Berlin.

Fülöp M., **Sebestyén N.** (2011). Kulturális sokk? Kulturális különbségek Budapesten tanuló egyetemisták szemével. *Pszichológia*, 30 (2), 81-106.

Sebestyén, N., Gordon Győri, J. (2009). Kínai és magyar tanulók motivációs jellemzői a matematikatanulás terén [CD-ROM]. In M. Halmos, & J. Pálfalvi (Eds.) *Matematikatanár-képzés, matematikatanár-továbbképzés: A 2002-2003. évi Varga Tamás Napok előadásai*. Budapest: Bolyai János Matematikai Társulat. 252-260.

Sebestyén N. (2009). Kínai magyar szakközépiskolás diákok matematika iránti attitűdje. *Magyar Pszichológiai Szemle, 64*(1), 157-177.